

Ministru kabinets

Brīvības bulvāris 36, Rīga, LV-1520, tālr. 67082800, fakss 67280469, e-pasts vk@mk.gov.lv, www.mk.gov.lv

Rīgā

Datums skatāms laika zīmogā	Nr. 18/TA-554
Uz 16.03.2016.	Nr. 142.9/9-19-12/16
Uz 16.03.2016.	Nr. 0320160782/A467

Latvijas Republikas Saeimas
Sociālo un darba lietu komisijas
Nodarbinātības apakškomisijai

Latvijas Pašvaldību savienībai

Par informācijas sniegšanu

Ministru kabinets ir izvērtējis Saeimas Sociālo un darba lietu komisijas Nodarbinātības apakškomisijas 2016. gada 16. marta vēstuli Nr. 142.9/9-19-12/16 un Latvijas Pašvaldību savienības (turpmāk – LPS) 2016. gada 16. marta vēstuli Nr. 0320160782/A467 par vienas atbildīgās institūcijas noteikšanu jautājumā par patvēruma meklētāju, bēgļu un personu ar alternatīvo statusu integrācijas pasākumu īstenošanu valstī un sniedz šādu informāciju.

Jautājums par vienas atbildīgās institūcijas noteikšanu par patvēruma meklētāju, bēgļu un personu ar alternatīvo statusu integrācijas pasākumu īstenošanas koordinēšanu valstī jau tika izskatīts Ministru kabinetā saistībā ar LPS 2015. gada 5. novembra vēstuli Nr. 1120153439/A2202 Ministru prezidentam par LPS domes 2015. gada 4. novembra lēmumu Nr. 5 (turpmāk – LPS lēmums), ar kuru tika atbalstīti vairāki priekšlikumi personu, kurām nepieciešama starptautiskā aizsardzība, uzņemšanai Latvijas pašvaldībās.

Vienlaikus LPS lēmumā norādītie priekšlikumi tika izskatīti darba grupas (izveidota ar Ministru prezidenta 2015. gada 22. jūlija rīkojumu Nr. 306 “Par darba grupu”) 2015. gada 8. decembra sanāksmē par Latvijas apstākļiem piemērotas sistēmas izveidi patvēruma meklētāju uzņemšanai, kā arī bēgļu un alternatīvo statusu ieguvušo personu sociālekonomiskai iekļaušanai.

Ar 2015. gada 28. decembra Ministru kabineta vēstuli Nr.18/SAN-1866¹ LPS tika sniegta saskaņota atbilde.

Atbilstoši Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas (turpmāk – VARAM) sniegtajai informācijai (2015. gada 11. novembra vēstule Nr. 17.18-1e/9166) un minētās darba grupas sanāksmē paustajiem uzskatiem nav lietderīga vienas atbildīgās iestādes izveide, kura slēgtu līgumu par pašvaldību visu faktisko izdevumu pēcfinansēšanu, kas saistīti ar bēgļu un patvēruma meklētāju uzņemšanu pašvaldībā, jo Ministru kabineta 2015. gada 3. novembra sēdes protokollēmuma “Rīkojuma projekts “Rīcības plāns personu, kurām nepieciešama starptautiskā aizsardzība, pārvietošanai un uzņemšanai Latvijā”” (prot. Nr. 57 58. §)² 6. punkts jau paredz, ka jautājumu par nepieciešamā finansējuma piešķiršanu pašvaldībām lemj, izskatot VARAM sagatavoto informatīvo ziņojumu par bēgļu un personu ar alternatīvo statusu uzņemšanas un integrācijas pasākumu ietekmi uz pašvaldību budžetiem, atbilstoši pašvaldību faktiskajiem izdevumiem.

Tā kā Ministru kabineta protokollēmumam ir pietiekami augsts juridisks spēks un tajā paredzēts, ka pašvaldībām tiks kompensēti izdevumi, kas saistīti ar bēgļu un personu ar alternatīvo statusu uzņemšanu, uzskatām, ka atsevišķas iestādes izveide un iepriekšēja līgumu slēgšana ar nenoteiktu pašvaldību loku pašlaik nav atbalstāma.

Vienlaikus darba grupas sanāksmē tika pausts atbalsts, ja nepieciešams, pasteidzināt Ministru kabineta 2015. gada 2. decembra rīkojumā Nr. 759 “Rīcības plāns personu, kurām nepieciešama starptautiskā aizsardzība, pārvietošanai un uzņemšanai Latvijā” (turpmāk – rīcības plāns) minētā informatīvā ziņojuma sagatavošanu. Tāpat tika norādīts, ka pašvaldībām nepieciešams veikt uzskaiti par sniegtajiem pakalpojumiem personām, kurām piešķirts alternatīvais statuss, lai vēlāk šo informāciju varētu apkopot.

Atbilstoši rīcības plāna 3.21. apakšpunktam VARAM sadarbībā ar LPS un nozaru ministrijām uzdots līdz 2016. gada 1. maijam sagatavot un iesniegt Ministru kabinetā informatīvo ziņojumu par bēgļu un personu ar alternatīvo statusu uzņemšanas un sociālekonomiskās iekļaušanas pasākumu ietekmi uz pašvaldību budžetiem, pamatojoties uz katras nozares ministrijas iesniegto informāciju VARAM par ietekmi uz pašvaldību budžetiem savā atbildības jomā un sagatavotiem priekšlikumiem pašvaldību izdevumu kompensācijai no valsts budžeta.

Finansējums pašvaldību izdevumu kompensācijai plānots no valsts budžeta programmas “Līdzekļi neparedzētiem gadījumiem”. Tādējādi konkrētā naudas summa tiks noteikta pēc pašvaldību faktiski veiktajiem izdevumiem un

¹ Atbilde apstiprināta Ministru kabineta 2015. gada 15. decembra sēdē (prot. Nr. 67, 81. §, SAN-1866) Sk. <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40373149&mode=mk&date=2015-12-15>.

² Sk. <http://likumi.lv/ta/id/278257-ricibas-plans-personu-kuram-nepieciesama-starptautiska-aizsardziba-parvietosana-un-uznemsana-latvija>.

gada laikā tiks pieprasīta no valsts budžeta programmas “Līdzekļi neparedzētiem gadījumiem”. Par to, cik bieži pašvaldībām tiks kompensēti izdevumi saistībā ar bēgļu uzņemšanu (vienu reizi gadā, reizi pusgadā vai reizi trijos mēnešos), būtu jālemj atsevišķi, analizējot reālo situāciju pašvaldībās un uzņemto personu skaitu. Tādējādi Ministru kabinets turpmāko rīcību varēs noteikt pēc informatīvā ziņojuma saņemšanas un izvērtēšanas.

Attiecībā uz Saeimas Sociālo un darba lietu komisijas Nodarbinātības apakškomisijas pausto priekšlikumu par Iekšlietu ministrijas kā koordinējošās institūcijas noteikšanu jautājumā par patvēruma meklētāju un bēgļu integrācijas pasākumu plāna īstenošanu valstī Iekšlietu ministrija atzīmē, ka tās kompetencē saskaņā ar tās nolikumu³ neietilpst personu integrācijas vai sociālekonomiskās iekļaušanas joma.

Arī Valsts kontrole savā 2015. gada 9. februāra revīzijas ziņojumā “Patvēruma politikas un imigrācijas kontroles īstenošana” Nr. 2.4.1-11/2014 (ziņojuma 53. punkts) ir norādījusi, ka būtu jāizvērtē, vai, nodrošinot patvēruma meklētāju izmitināšanu patvēruma meklētāju izmitināšanas centrā “Mucenieki”, Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldei pieejamie budžeta līdzekļi ir izlietoti pēc iespējas ekonomiski, jo Iekšlietu ministrija ir veikusi tai neraksturīgu uzdevumu, kas attiecīgi būtu īstenojams citu par šo jomu atbildīgo nozaru ietvaros.

Vēršam uzmanību, ka rīcības plāns ietver trīs rīcības virzienus – personu atlasī un pārvietošanu (pārmitināšanu, pārcelšanu), patvēruma meklētāju uzņemšanu un izmitināšanu, kā arī sociālekonomiskās iekļaušanas pasākumus. Iekšlietu ministrijas kompetencē ir šo pirmo divu rīcības virzienu jautājumi – personu atlase, pārvietošana, kā arī patvēruma meklētāju uzņemšana un izmitināšana. Savukārt sociālekonomiskās iekļaušanas pasākumi attiecīgi ir Kultūras ministrijas, Izglītības un zinātnes ministrijas, Labklājības ministrijas, Ekonomikas ministrijas un VARAM kompetencē.

Ministru kabineta 2015. gada 29. septembra sēdē (prot. Nr. 51, 60. §, TA-2133, SAN-1572), kā arī rīcības plānā tika nolemts neatbalstīt priekšlikumu veidot jaunu iestādi, kura koordinēs bēgļu un personu ar alternatīvo statusu integrāciju, vienlaikus atbalstot labklājības ministra priekšlikumu noteikt, ka koordinējošā institūcija bēgļu un personu ar alternatīvo statusu sociālekonomiskā iekļaušanā caur nodarbinātības aspektu ir Nodarbinātības valsts aģentūra.

Attiecībā uz LPS vēstulē un tās pielikumā norādītajiem sociālekonomiskās iekļaušanas problēmjaudājumiem informējam, ka 2015. gadā attiecībā uz migrantu integrāciju sociālekonomiskās līdzdalības procesā Saeima ir veikusi grozījumus Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 3. pantā⁴, kas paplašina trešo valstu pilsoņu tiesības, kā arī plašāk atrunā personu ar alternatīvo statusu tiesības uz sociālajiem pakalpojumiem.

Saskaņā ar iepriekš minētajiem grozījumiem tiesības saņemt šajā likumā noteiktos sociālos pakalpojumus un sociālo palīdzību ir Latvijas Republikā

³ Ministru kabineta 2003. gada 29. aprīļa noteikumi Nr. 240 “Iekšlietu ministrijas nolikums”.

⁴ Stājās spēkā 2015. gada 1. decembrī.

dzīvojošiem ārzemniekiem, kuriem izsniegta pastāvīgās uzturēšanās atļauja (tai skaitā bēglim) vai piešķirts Eiropas Savienības pastāvīgā iedzīvotāja statuss Latvijas Republikā, ka arī minēto personu ģimenes locekļiem. Tāpat atbilstoši šiem grozījumiem tiesības saņemt pabalstu garantētā minimālā ienākumu līmeņa nodrošināšanai, patversmes un naktspatversmes pakalpojumus, kā arī sociālā dienesta informāciju un konsultācijas ir personām, kuras uzturas Latvijas Republikā un kurām piešķirts alternatīvais statuss, kā arī šo personu ģimenes locekļiem, kuri uzturas Latvijas Republikā.

Pašvaldības sociālais dienests ir tiesīgs piešķirt dzīvokļa pabalstu personai, kurai piešķirts alternatīvais statuss, tādā kārtībā un apmērā, kāds noteikts attiecīgās pašvaldības iedzīvotājiem. Ja patversmes un naktspatversmes pakalpojumi personai, kurai piešķirts alternatīvais statuss, nav piemērojami šīs personas funkcionālo ierobežojumu vai sociālo prasmju trūkuma dēļ, pašvaldības sociālais dienests ir tiesīgs izmantot citus, konstatētajai problēmai atbilstošus sociālo pakalpojumu veidus.

Bērniem, kuri ieguvuši alternatīvo statusu, ir tiesības saņemt sociālās aprūpes pakalpojumus un Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 13. panta pirmajā daļā noteiktos sociālās rehabilitācijas pakalpojumus.

Ja ārzemnieks (patvēruma meklētājs, alternatīvā statusa ieguvējs, bēglis) ir atzīts kā cilvēktirdzniecības upuris, tad viņam un viņa pavadībā esošam nepilngadīgam bērnam ir tiesības saņemt par valsts budžeta līdzekļiem finansētu sociālās rehabilitācijas pakalpojumu.

Tiesības saņemt sociālo rehabilitāciju par valsts budžeta līdzekļiem kā vardarbībā cietušiem ir tādiem bērniem, kurus par patvēruma meklētājiem ar īpašām uzņemšanas vajadzībām atzinušas patvēruma procedūrā iesaistītās institūcijas. Tiesības minēto pakalpojumu saņemt ir arī bērniem, kas nepieder pie šajā pantā uzskaitītajām grupām, ja atbildīgās institūcijas sniegušas atzinumu par sociālās rehabilitācijas pakalpojuma nepieciešamību.

Saskaņā ar Patvēruma likumu nepilngadīgu personu bez pavadības personiskajās un mantiskajās attiecībās patvēruma procedūras laikā pārstāv bāriņtiesa vai tās iecelts aizbildnis, vai bērnu aprūpes iestādes vadītājs. Nepilngadīgu personu bez pavadības izmitina patvēruma meklētāju izmitināšanas centrā, ievieto bērnu aprūpes iestādē audžuģimenē vai pie aizbildņa.

Lēmumu par nepilngadīgas personas bez pavadības izmitināšanu patvēruma meklētāju izmitināšanas centrā, ievietošanu bērnu aprūpes iestādē vai audžuģimenē pieņem bāriņtiesa sadarbībā ar sociālo dienestu, noskaidrojot Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes viedokli.

Nepilngadīga persona bez pavadības patvēruma meklētāju izmitināšanas centrā vai bērnu aprūpes iestādē tiek izmitināta līdz brīdim, kad tai tiek nodrošināta piemērota aprūpe pie aizbildņa vai audžuģimenē vai tiek konstatēts, ka aizbildņa iecelšana vai ievietošana audžuģimenē konkrētajai nepilngadīgajai personai bez pavadības nav piemērota. Izvērtējot bērna labākās intereses, bāriņtiesa ņem vērā nepilngadīgās personas ģimenes atkalapvienošanās iespēju,

nepilngadīgās personas labklājību un sociālo attīstību, īpaši tās izcelsmi, aizsardzības un drošības apsvērumus, sevišķi varbūtību, ka nepilngadīgā persona ir cilvēktirdzniecības upuris, kā arī nepilngadīgās personas intereses un viedokli atbilstoši tās vecumam un briedumam.

Lai risinātu LPS vēstulē minētos problēmjaucējumus saistībā ar izmaksu segšanu par nepilngadīgas personas bez pavadības izmitināšanu bērnu aprūpes iestādē vai audžuģimenē, Labklājības ministrija atbilstoši Ministru prezidenta 2016. gada 8. janvāra rezolūcijai Nr. 12/2016-JUR-1, kas uzdod labklājības ministram sagatavot un iesniegt Ministru kabinetā Patvēruma likuma (2015. gada 17. decembra redakcijā) 9. panta vienpadsmitajā daļā minētā tiesību akta projektu, ir izstrādājusi Ministru kabineta noteikumu projektu par kārtību, kādā no valsts budžeta līdzekļiem sedz pašvaldības izdevumus par nepilngadīgas personas bez pavadības izmitināšanu bērnu aprūpes iestādē vai audžuģimenē⁵. Noteikumu projekts šā gada 7. aprīlī tika izsludināts Valsts sekretāru sanāksmē.

Rīcības plānā patvēruma meklētājiem paredzēts nodrošināt gan valsts valodas apguvi, gan ar tulka palīdzību nodrošināt ievadkursu par Latviju un Latvijas darba tirgu. Pilotprojekta veidā šos iepriekš minētos pakalpojumus patvēruma meklētāji jau saņēma pagājušā gadā, kaut to nodrošināšanā bija iesaistītas dažādas ministrijas un institūcijas.

Papildus informējam, ka 2016. gada 6. aprīlī ir noslēgts līgums ar biedrību "Latvijas Sarkanais Krusts" par sociālā darbinieka un sociālā mentora pakalpojuma nodrošināšanu patvēruma meklētājiem, kā arī personām ar bēgļa un alternatīvo statusu. Sociālais darbinieks katram patvēruma meklētājam sastādīs individuālu sociālekonomiskās iekļaušanas plānu, kurā tiks apzinātas individuālās personas vajadzības un turpmāk veicamās darbības, lai veicinātu personas sociālekonomisko iekļaušanos.

Sociālekonomiskās iekļaušanas plāna izpildē atbalstu sniegs sociālais mentors, kas, ja nepieciešams, nodrošinās koordināciju un saziņu arī ar citām rīcības plāna īstenošanā iesaistītajām institūcijām. Tādējādi sociālais mentors varētu arī mazināt saziņas problēmu ar valsts un pašvaldību speciālistiem, kas balstīti uz starpkultūru atšķirībām. Sociālā darbinieka un mentora pakalpojumi personai tiks nodrošināti 12 mēnešus.

Ņemot vērā, ka personas ar bēgļa un alternatīvo statusu ir salīdzinoši jauna mērķa grupa, Labklājības ministrija veic arī informatīvas aktivitātes, piemēram, sagatavojot skaidrojošo informāciju, infografikas par pakalpojumiem šai mērķa grupai, kā arī piedaloties informatīvos semināros⁶.

Lai risinātu LPS vēstulē minēto problēmjaucējumu saistībā ar iespējamajām starpkultūru atšķirībām, Eiropas Sociālā fonda projekta (Nr. 9.2.1.1/15/I/001) "Profesionāla sociāla darba attīstība pašvaldībās" (turpmāk – projekts) ietvaros tiek piedāvāta profesionālās kompetences

⁵ Sk. <http://tap.mk.gov.lv/mk/vsssanaksmes/saraksts/protokols/?protokols=2016-04-07#13>

⁶ Piemēram, nodrošināta Labklājības ministrijas pārstāvja dalība un informācijas prezentācija LPS organizētā seminārā š. g. 19. janvārī par "Personu, kurām nepieciešama starptautiskā aizsardzība, pārvietošana un uzņemšana – Norvēģijas pieredze un Latvijas izaicinājumi".

pilnveide (apmācības) pašvaldību sociālo dienestu un citu pašvaldības izveidoto sociālo pakalpojumu sniedzēju sociālā darba speciālistiem. Apmācības paredzēts nodrošināt visā projekta īstenošanas periodā, sākot ar 2016. gada aprīli līdz 2022. gada decembrim. No piedāvātajām apmācību tēmām (pavisam ap 50 tēmām) ir apmācību programma “Profesionālās kompetences pilnveide sociālā darba speciālistiem darbā ar bēgļiem un patvēruma meklētājiem”, lai pilnveidotu sociālā darba speciālistu profesionālo kompetenci (zināšanas, prasmes, praktiskās iemaņas). Apmācības plānotas, ņemot vērā, ka ne mazāk kā 50% no kopējā programmas apjoma tiek veltīti praktisko iemaņu attīstīšanai un prasmju pilnveidošanai, attiecīgi pārējais programmas apjoms ir teorētisko zināšanu apguve. Pašvaldībām projekta ietvaros ir iespēja saņemt kompensāciju 50% apmērā no apmācību faktiskajām izmaksām. Šobrīd šo apmācību iespēju ir izmantojusi tikai Daugavpils dome, bet interesi izrādījusi arī Ogre un Jaunjelgava.

Vēršam Jūsu uzmanību, ka rīcības plānā paredzētie sociālekonomiskās iekļaušanas pasākumi nav paredzēti tikai triju mēnešu periodam – personas pēc bēgļa vai alternatīvā statusa saņemšanas turpinās individuālajā sociālekonomiskās iekļaušanas plānā noteikto līdzdarbības aktivitāšu veikšanu, piemēram, dodoties uz Nodarbinātības valsts aģentūru un saņemot nodarbinātības pakalpojumus, tai skaitā turpinot valsts valodas apguvi un piedaloties citos aktīvajos darba tirgus politikas pasākumos atbilstoši individuālajam prasmju un kompetenču izvērtējumam jeb profilēšanas rezultātiem.

Kā vienu no pašreiz veiksmīgiem sadarbības aspektiem ar pašvaldību var minēt sadarbību ar Ropažu novada pašvaldību, patvēruma meklētāju izmitināšanas centra “Mucenieki” teritorijā būvju rekonstrukcijas ietvaros vienā no ēkām paredzot multifunkcionālo atpūtas un sociālo pasākumu infrastruktūras izveidi arī Mucenieku ciema iedzīvotājiem, kā arī sadarbību citu ar infrastruktūras uzlabošanu saistītu jautājumu risināšanā.

Ievērojot minēto, norādām, ka papildus atsevišķas iestādes noteikšana un iepriekšēja līgumu slēgšana ar pašvaldībām par personu uzņemšanu pašlaik nebūtu lietderīga. Vienlaikus ir atbalstāma rīcības plāna īstenošanā iesaistīto iestāžu, tai skaitā arī LPS, ciešāka sadarbība radušos problēmjautājumu laicīgā izvērtēšanā un risināšanā.

Jāatzīmē, ka, ņemot vērā līdz šim aktīvo LPS dalību patvēruma meklētāju sistēmas pilnveidošanā un rīcības plāna izstrādē, arī turpmāk tiks nodrošināta konstruktīvu risinājumu rašana un sadarbība ar rīcības plāna īstenošanā iesaistītajām institūcijām.

Pielikumā: Ministru kabineta 2016. gada 19. aprīļa sēdes protokola Nr. 19 34. § izraksts uz 1 lp.

Cieņā

Ministru prezidents

(paraksts*)

Māris Kučinskis

* Dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu